

بررسی نقش اینترنت بر ارزش های خانواده (مورد مطالعه: جوانان منطقه ۱۵ تهران)

روح الله احمد زاده کرمانی، عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق
طیبه قاسمی، دانشجوی کارشناسی ارشد ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق
(نویسنده و عهده دار مکاتبات) tayebh.ghasemii@gmail.com

چکیده:

جامعه ایران در دهه های اخیر در جریان تحولات فرهنگی و اجتماعی وسیعی قرار گرفته است. از جمله این تغییرات ورود اینترنت است، اینترنت پدیده ای است که تاثیرات زیادی بر جنبه های مختلف زندگی اجتماعی بر جای می گذارد همچنین ارزش ها نیز یکی از مهم ترین اجزای نظام فرهنگی در سطح کلان و نظام شخصیت در سطح خرد هستند و تاثیر بسیاری بر الگوهای رفتاری و فکری افراد دارند و در مسائل مختلف فردی و اجتماعی سهم هستند. با توجه به تغییرات سریع در ابعاد مختلف زندگی بشر طی سالیان اخیر، ارزش ها نیز در ابعاد مختلف دچار تغییراتی شده اند. بنابراین تغییر ارزش ها را می توان یکی از دستاوردهای استفاده از اینترنت دانست. هدف اصلی پژوهشگر در این تحقیق این است تا به بررسی "نقش اینترنت بر ارزش های خانواده (مورد مطالعه جوانان منطقه ۱۵ تهران)" بپردازد. برای انجام این پژوهش از روش پیمایشی (Survey) استفاده شده است و نمونه این تحقیق طبق فرمول کوکران شامل ۳۸۹ نفر از جوانان ۱۸ تا ۲۸ سال منطقه ۱۵ تهران می باشند که از اینترنت استفاده کرده اند و به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شده اند. با استفاده از داده های پیمایش، دو بعد ارزش های سنتی و عقلانی مورد بررسی قرار گرفته اند. ابزار اصلی جمع آوری اطلاعات در این تحقیق، پرسشنامه است که از طریق آمار توصیفی و تبیینی و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند. در این تحقیق پس از بررسی ابعاد ارزش سنتی و عقلانی و نیز عوامل مؤثر بر ارزش های جوانان، با استفاده از نظریات حوزه ارتباطات و نظریات حوزه ارزش به بررسی نقش اینترنت بر ارزش های خانواده از زوایای مختلف پرداخته شده است. نتایج بر آن می دارد که استفاده از اینترنت دارای اثر مثبت و فزاینده با گرایش بر ارزش های عقلانی و اثر کاهنده بر ارزش های سنتی دارد.

واژگان کلیدی: اینترنت، ارزش، جوانان، خانواده.

مقدمه:

خانواده پایه بنیادین اجتماع و سلول سازنده زندگی انسان و خشت بنای جامعه و کانون اصلی حفظ سنت ها، هنجارها و ارزش هاست. خانواده شالوده استوار پیوندهای اجتماعی، روابط خویشاوندی و کانونی در جهت بروز و ظهور عواطف انسانی و مکانی برای "پرورش اجتماعی" است. خانواده واحدی است که بر اساس ازدواج پدید می آید و از آغاز پیدایی خود همچون حریمی امن زندگی انسان را در بر می گیرد. انسان در خانواده فرآیند جامعه پذیری که مجموعه ای از "بایدها" و "نبایدها" است و بالاخره نقش هایی را در ارتباط با دیگران یاد می گیرد. آنچه در خانواده از اهمیت برخوردار است توجه به ارزش ها است. ارزش ها از اساسی ترین عناصر یک نظام اجتماعی هستند که از طریق کنترل و هدایت آنها می توان جامعه را به زوال یا به تعالی کشاند. بنابراین خانواده ها و مسئولین باید خیلی راغب باشند که بدانند چه عواملی موجب پیدایش ارزش ها در یک جامعه می شوند.

با ورود تکنولوژی و وسایل ارتباط جمعی در خانواده ها، ارزش های خانواده ها تحت تاثیر قرار گرفته و موجب شده تا شاهد تغییراتی در رفتار و گفتمان نسل جوان باشیم. از جمله این وسایل دسترسی آسان به اینترنت می باشد. اینترنت علاوه بر نقاط قوت دارای نقاط ضعفی هم هست. وسایل ارتباط جمعی فواصل را ناپدید می سازند، همچنان که جدار بین انسان ها را نیز تا حدود زیادی شفاف تر می سازند (اسلوین ۱۳۸۰: ۸۳).

طرح مساله:

آنچه در خانواده از اهمیت برخوردار است توجه به ارزش های خانواده است. ارزش های خانواده از اساسی ترین عناصر یک نظام اجتماعی هستند که از طریق کنترل و هدایت آنها می توان جامعه را به زوال و یا به تعالی کشاند. به عبارتی دیگر اگر جامعه را به عنوان یکی از بنیادی ترین واحدهای اجتماعی بپذیریم، آن گاه هر واحد اجتماعی حداقل دارای دو بعد می باشد، (۱) بعد ساختاری که اشاره به منابع مادی و امکانات رفاهی دارد (۲) بعد نهادی که اشاره به هنجارهای حاکم بر آن واحد اجتماعی می کند، می توان قسمت اول را بعد سخت افزاری و بعد دوم را قسمت نرم افزاری هر واحد اجتماعی - در اینجا خانواده - ذکر می شود.

ارزش ها و هنجارها بصورت نامرئی در هر واحد اجتماعی - مانند خانواده - سازمان و ... حضور دائم دارند. به عبارتی دیگر تصور نهاد خانواده منهای بعد نرم افزاری آن یعنی ارزش و هنجار غیر ممکن است.

هدف پژوهش:

بررسی نقش اینترنت بر ارزش های خانواده (بر اساس نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت) در بین جوانان منطقه ۱۵ تهران است.

سوال پژوهش:

آیا بین استفاده از اینترنت و ارزش های خانواده در بین جوانان منطقه ۱۵ تهران رابطه وجود دارد؟

فرضیه های پژوهش:

- بین استفاده از اینترنت و ارزش های خانواد رابطه وجود دارد؛
- بین استفاده از اینترنت و گرایش به ارزش های سنتی در خانواده رابطه وجود دارد؛
- بین استفاده از اینترنت و گرایش به ارزش های عقلانی در خانواده رابطه وجود دارد؛

چارچوب نظری تحقیق:

-نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت :

تحقیق حاضر سعی بر این دارد که در بررسی موضوع مورد مطالعه از تئوری های تلفیقی بهره گیرد ولی نظریه برتر نظریه "دگرگونی ارزشی رونالد اینگلهارت" می باشد که در این نظریه تغییر ارزش ها مربوط به رونالد اینگلهارت است. مهم ترین تلاش در جهت ارائه یک نظریه منسجم تغییر ارزش ها مربوط به رونالد اینگلهارت است. او در سه دهه گذشته نظریه ای درباره تغییر ارزشی پیشنهاد کرده که بر اساس آن به تغییر ارزش ها در مراحل مختلف مدرنیزاسیون معتقد است که صنعتی شدن باعث تغییر ارزش های سنتی به ارزش های سکولار-علاقانی می شود. با افزایش جوامع فرا صنعتی تغییر فرهنگی شروع به حرکت در جهت دیگری می کند. در این مرحله تغییر ارزش های سنتی به عقلانی آهسته تر می شود، در حالی که تغییر از ارزش های بقا به ارزش های خوداظهاری افزایش می یابد. این تغییر به آهستگی در طول انتقال از جوامع پیش از صنعتی به جوامع صنعتی در حال حرکت بود، اما هنگامی که جوامع صنعتی به سمت فرا صنعتی حرکت نمودند به روند مسلط تبدیل گردید(اینگلهارت و ولزل ۲۰۰۷:۲۰).

-نظریه کنش ارتباطی هابرماس:

حوزه عمومی هابرماس عرصه ای است که در آن افراد به منظور مشارکت در مباحث باز و علنی گرد هم می آیند و کنش ارتباطی از طریق بیان، گفت و گو تحقق می یابد. در فضای محیط های تعاملی اینترنت بحث « شرایط آرمانی سخن» مورد نظر هابرماس تحقق می یابد و می توان آن را بدین گونه مطرح کرد: هابرماس معتقد است که نیازهای اساسی یا اصیل معینی وجود دارد که تمام افراد کاملاً آزاد آن ها را دارند و این نیازها توسط هر کس که صمیمانه وارد یک گفت و گوی عملی شود ضرورتاً کشف خواهد شد. (استیون، ۱۳۸۰: ۷۰).

-نظریه کلی و ولخارت در مورد تاثیر گروه:

کلی و ولخارت دریافتند افرادی که از انگیزه بالایی برای حفظ عضویت فرد در گروه برخوردارند. و بنابراین وابستگی بیشتری به تایید دارند، بعید به نظر می رسد که ارتباطات و پیام هایی را قبول نمایند که نقطه مقابل هنجارها و ارزش های گروه هستند. فرد باید موافقت و تایید را به دست آورد (به نقل از کوهن، ۱۳۷۸: ۳۴۵). در این جا می توان به پذیرش توسط گروه تعبیر کرد، یعنی این که اعضا هر چه بیشتر مورد پذیرش گروه قرار بگیرند، احتمال تاثیر پیام بر گروه بیشتر است. مناظره گروهی نسبت به سخنرانی ها از اثربخشی دراز مدت در تغییر نگرش ها برخوردار است. همچنین اگر این مناظره گروهی به طور آزادانه برگزار شود تاثیر بیشتری به وجود می آورد (همان: ۱۲۰).

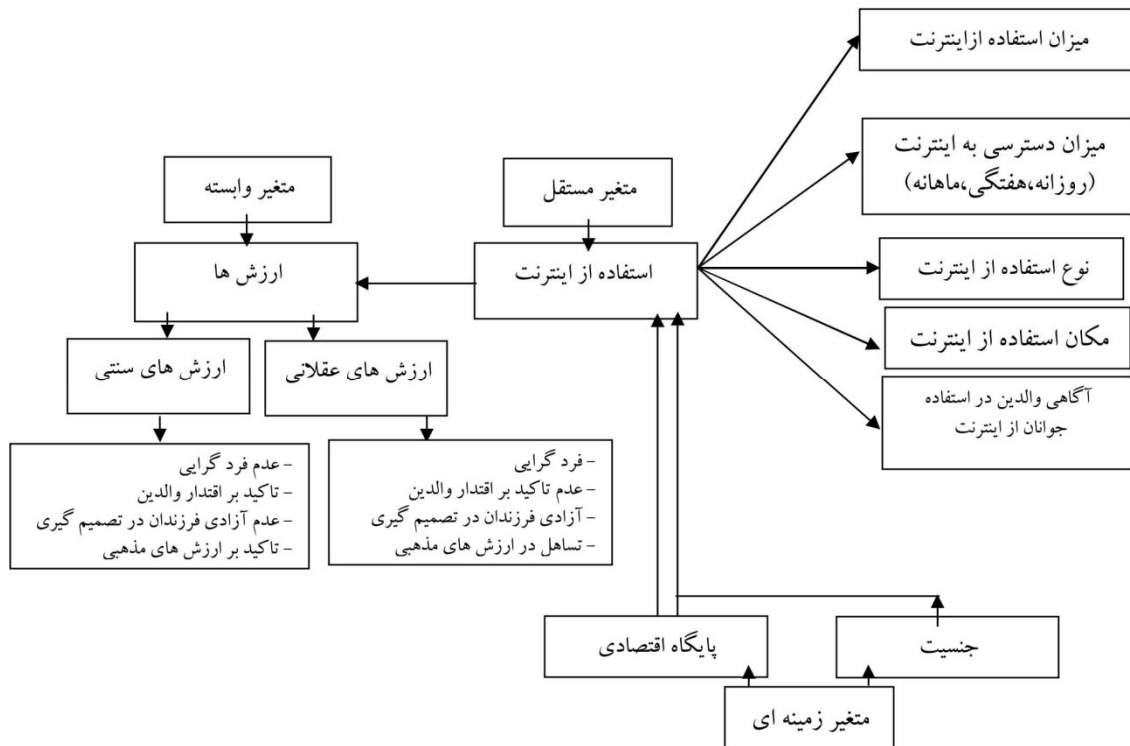
-تئوری های ارتباط جمعی:

والدهال از فرار بودن محتوی ارتباطی صحبت می کند، عاملی که احتمال تحصیل اثرات را کاهش می دهد. او معتقد است « اثرات دراز مدت بیش از اثرات کوتاه مدت مورد توجه قرار می گیرد» (به نقل از ویندال و همکاران ۱۳۷۶: ۳۳۰).

دی فلور و بال روکیچ در الگوی خویش درباره وابستگی به رسانه ها بر این باورند که شرط مهم برای بروز اثرات میزان وابستگی به بعضی رسانه های ارتباطی است. مجرای که مردم برای به دست آوردن اطلاعات مهم نسبت به آن احساس وابستگی می کنند توان بیشتری برای ایجاد اثرات دارد. تا مجرای که تفاوتی با مجاری دیگر ندارد و اطلاعاتی که فراهم می کند فاقد اهمیت است (همان: ۳۷۰). با کمک این نظریه می توان وابستگی به اینترنت را مطرح کرد، بدین صورت که کاربر اینترنتی با وابسته شدن به اینترنت فرصت کمتری برای پرداختن به خانواده دارد و این ممکن است

باعث کم اهمیت شدن خانواده نزد کاربر اینترنتی و در نتیجه کاهش ارزش های خانواده شود. (هما زنجانی زاده و علی محمد جوادی ۱۳۸۳: ۱۲۵)

مدل مفهومی:

منبع مدل: محقق ساخته

پیشینه پژوهش:

در رابطه با نقش اینترنت بر ارزش های خانواده، پایان نامه‌ها، کتابها و مقالاتی به رشته تحریر درآمده است که از جمله به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- در تحقیقی که توسط بهزاد دوران به عنوان پایان نامه (دکتری) در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس در سال ۸۱ انجام داده است، محقق درباره تاثیر تجربه فضای سایبرنتیک بر هویت اجتماعی در سه سطح خانواده، همسالان و جامعه پرداخته که نتایج این پژوهش رابطه معناداری را میان تجربه فضای سایبرنتیک و هر یک از سه سطح هویت اجتماعی (هویت خانوادگی، هویت همسالان و هویت ملی) پاسخگویان مشخص ساخت، و نشان می‌دهد که اینترنت بر هویت اجتماعی تاثیری ندارد.
- در تحقیقی که توسط مهرداد میردامادی به عنوان پایان نامه (کارشناسی ارشد) در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران در سال ۸۰ انجام داده است، محقق آورده است: ویژگی های ارتباط از طریق رایانه و امکاناتی که شبکه اینترنت برای ایجاد این ارتباطات فراهم می‌آورد از یک سو و افزایش روز افزون کاربران این شبکه و جذابیت برقراری این نوع ارتباط از سوی دیگر، همگی نشانه های پیدایش صورت بندی جدیدی از تعاملات اجتماعی به شمار می‌آیند.

• عباس گرگی، در نشریه علمی پژوهشی جامعه شناسی و علوم اجتماعی، بهار ۱۳۸۵، شماره ۲۵ مقاله ای تحت عنوان اینترنت و هویت را به شرح زیر ارائه داده است:

بدون تردید، ورود فن آوری های ارتباطی - به ویژه اینترنت - دگرگونی های بنیادینی را در ساختار مناسبات و ارتباطات انسانی ایجاد کرده است. پی آمد این امر شکل گیری نوع جدیدی از تعاملات انسانی است که ضمن تمایز از الگوهای ارتباطی مرسوم در رسانه های ارتباط جمعی، عملاً فرصت های نوینی را در جهت تجلی خود و هویت، به وجود آورده است. از آن جا که اینترنت امروزه به عنوان بخشی از تجربیات و زندگی روزمره افراد درآمده است، بالتبع شناخت جامعه نوین مستلزم بررسی همه جانبه الگوهای ارتباطی موجود در جامعه می باشد. از این رو، ما در این مقاله تلاش خواهیم کرد تا ضمن بررسی آثار اینترنت بر ساختارهای اجتماعی و فرهنگی، مهم ترین پی آمدهای آن را در تکوین و برسازی هویت (فردی و جمعی)، بر مبنای رویکردهای نظری مختلف، مورد ارزیابی قرار دهیم.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه پژوهش های کاربردی می باشد. واز طرح تحقیق توصیفی و زیر شاخه پیمایشی استفاده به عمل آمده است.

جامعه آماری:

در پژوهش حاضر، کلیه جوانان منطقه ۱۵ تهران، جامعه آماری را تشکیل می دهند تعداد افراد جامعه آماری پژوهش حاضر، در جامعه آماری ما جوانان ۱۸ تا ۲۸ ساله (زن- مرد) منطقه ۱۵ شهر تهران با جمعیت ۱۲۹۳۰۰ نفر می باشند.

نمونه آماری:

برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است:

نمونه گیری از جوانان منطقه ۱۵ تهران به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب می شود. جامعه آماری جوانان (۱۲۹/۳۰۰ نفر) می باشد و حجم نمونه طبق فرمول بدست آمده (۳۸۹ نفر) است.

ابزارها و روشهای جمع آوری داده ها:

در این پژوهش به منظور تکمیل و گردآوری پیشینه تحقیق از روش های مطالعه اسنادی و کتابخانه ای و نیز روش های میدانی نظیر پرسشنامه استفاده شده است.

روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها:

در پژوهش حاضر، داده های گردآوری شده توسط نرم افزار "SPSS" مورد پردازش قرار می گیرد. در سطح تحلیل توصیفی پس از محاسبه میانگین و فراوانی آن و درصد فراوانی متغیرها و آزمودنی ها، به بررسی شدت و میزان و جهت رابطه آماره ها می پردازیم.

و در سطح تبیین نیز برای بررسی میزان معناداری رابطه متغیرها ویا تعمیم پذیری آنها از از همبستگی پیرسون (دو به دو) و رگرسیون دو متغیره و چند متغیره استفاده می شود.

آزمون فرضیه های تحقیق:

آزمون فرضیه ۱. « بین میزان استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۱- ضریب همبستگی پیرسون بین « میزان استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده »

ضریب همبستگی پیرسون		میزان استفاده از اینترنت
ارزش سنتی	ضریب پیرسون	.543**
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	389
ارزش عقلانی	ضریب پیرسون	-.435**
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	378
میزان استفاده از اینترنت	ضریب پیرسون	1
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	389

بر اساس آزمون ضریب همبستگی پیرسون رابطه بین میزان استفاده از اینترنت و ارزش ها در خانواده که شامل ۲ بعد (ارزش سنتی و عقلانی) است مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها بیان می دارد که بین میزان استفاده از اینترنت و ارزش های عقلانی رابطه مثبت و معنادار حاکم است. میزان ضریب پیرسون معادل (+۰/۵۴) می باشد که بیان می کند رابطه ای متوسط به بالا دارد.

همچنین رابطه بین میزان استفاده از اینترنت و ارزش های سنتی مورد بررسی قرار گرفت و یافته ها بیان می دارد که رابطه بین میزان استفاده از اینترنت و ارزش های سنتی نیز منفی و معنادار می باشد. میزان ضریب پیرسون (-۰/۴۳) است که این میزان پایین و معنادار است.

یعنی هر چه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر باشد گرایش به ارزش های عقلانی بیشتر است.

و هر چه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر باشد گرایش به ارزش های سنتی کمتر است.

آزمون فرضیه ۲. « بین میزان دسترسی (روزانه، هفتگی، ماهانه) جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۲- ضریب همبستگی بین « میزان دسترسی (روزانه، هفتگی، ماهانه) جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده

ضریب همبستگی پیرسون		میزان دسترسی به اینترنت
ارزش سنتی	ضریب پیرسون	-.340**
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	378
ارزش عقلانی	ضریب پیرسون	.048*
	سطح معناداری	.342
	جمع کل	389
میزان دسترسی به اینترنت	ضریب پیرسون	1
	سطح معناداری	
	جمع کل	389

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی بین میزان دسترسی جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده که شامل ۲ بعد سنتی و عقلانی مورد بررسی قرار گرفته است، بر اساس آزمون ضریب همبستگی پیرسون رابطه بین میزان

دسترسی به اینترنت و ارزش های سنتی رابطه منفی و معنادار وجود دارد و میزان ضریب پیرسون آن (۰/۳۴-) می باشد که بیان کننده رابطه ای منفی و قابل توجه می باشد. همچنین رابطه بین میزان دسترسی اینترنت و ارزش عقلانی رابطه ای مثبت و معنادار است که البته این رابطه با وجود معناداری ضعیف و در حدود (۰/۰۴+) است. در نتیجه هر چه میزان دسترسی به اینترنت بیشتر باشد گرایش به ارزش های عقلانی و عدم گرایش به ارزش های سنتی در خانواده افزایش می یابد.

آزمون فرضیه ۳. « بین نوع استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۳- ضریب همبستگی بین «نوع استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده»

نوع استفاده از اینترنت	ضریب همبستگی پیرسون	
ارزش سنتی	ضریب پیرسون	.178**
	سطح معناداری	.001
	جمع کل	378
ارزش عقلانی	ضریب پیرسون	.084
	سطح معناداری	.100
	جمع کل	389
نوع استفاده از اینترنت	ضریب پیرسون	1
	سطح معناداری	
	جمع کل	389

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی بین نوع استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده که شامل ۲ بعد سنتی و عقلانی مورد بررسی قرار گرفته است، بر اساس آزمون ضریب همبستگی پیرسون رابطه بین نوع استفاده از اینترنت و ارزش های سنتی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و میزان ضریب پیرسون آن (۰/۱۷+) می باشد. همچنین رابطه بین استفاده از اینترنت و ارزش های عقلانی مثبت اما غیر معنادار (۰/۰۸) است. علت این امر در آن است که آنچنان که در داده های توصیفی دیده شده اغلب داده های مرتبط مربوط به استفاده از جی میل و ایمیل بوده است.

این موارد (چک کردن ایمیل) در مقابل مواردی چون مطالعه و تحقیق، سرگرمی (دانلود موسیقی و فیلم)، عضویت در شبکه های مجازی، چت کردن، بررسی و خواندن اخبار قرار می گیرد. که افرادی که از این موارد (مطالعه و تحقیق، سرگرمی (دانلود موسیقی و فیلم) استفاده کردند گرایش بیشتری به ارزش های عقلانی دارند.

آزمون فرضیه ۴. « بین مکان استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۴- ضریب همبستگی بین «مکان استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده»

مکان استفاده از اینترنت	ضریب همبستگی پیرسون	
ارزش سنتی	ضریب پیرسون	.117*
	سطح معناداری	.023
	جمع کل	378
ارزش عقلانی	ضریب پیرسون	.205**
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	389
مکان استفاده از اینترنت	ضریب پیرسون	1
	سطح معناداری	
	جمع کل	389

آنچنان که در یافته‌های توصیفی ذکر شد نزدیک به ۶۶/۳٪ در خانه و ۲۹٪ در محل کار از اینترنت استفاده می‌کردند. که بیشترین درصد‌ها را به خود اختصاص داده بودند این نشان دهنده آن است که: یافته‌ها بر آن است که مکان استفاده با هر دو نوع ارزش‌های سنتی و عقلانی رابطه مثبت و معناداری دارد. ولی میزان معناداری ارزش‌های عقلانی بالاتر است. همین رابطه نسبت به ارزش‌های سنتی دارای معناداری ضعیف‌تر است و میزان ضریب آن ۰/۱ می‌باشد. این امر نشان می‌دهد که اغلب، استفاده از اینترنت در خانه مربوط به مواردی می‌باشد که گرایش به سوی ارزش‌های عقلانی را تقویت می‌کند. و استفاده از اینترنت در محل کار گرایش به سوی ارزش‌های سنتی دارد زیرا موارد استفاده آن چک کردن ایمیل و جی‌میل می‌باشد.

آزمون فرضیه ۵. «بین آگاهی والدین از استفاده جوانان از اینترنت و ارزش‌های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۵ - ضریب همبستگی بین «جنسیت کاربران اینترنت (جوانان) و ارزش‌های خانواده»

آگاهی والدین	ضریب همبستگی پیرسون	
ارزش سنتی	ضریب پیرسون	-0.604**
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	378
ارزش عقلانی	ضریب پیرسون	.365**
	سطح معناداری	.000
	جمع کل	389
آگاهی والدین	ضریب پیرسون	1
	سطح معناداری	
	جمع کل	389

بین میزان آگاهی والدین و گرایش به ارزش‌های سنتی رابطه معنادار وجود دارد. هر چه میزان آگاهی والدین از اینترنت بیشتر می‌شود عدم گرایش به ارزش‌های سنتی در خانه بالاتر می‌رود. ضریب همبستگی آن (-۰/۶) می‌باشد.

از طرف دیگر هر چقدر میزان آگاهی والدین در خانه بیشتر می‌شود میزان گرایش به ارزش‌های عقلانی بیشتر می‌شود. ضریب همبستگی آن (۰/۳۶) می‌باشد.

آزمون فرضیه ۶. «بین جنسیت کاربران اینترنت (جوانان) و ارزش‌های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۶ - ضریب همبستگی بین «جنسیت کاربران اینترنت (جوانان) و ارزش‌های خانواده»

جنسیت	مرد		زن	
	فرآوانی	درصد فرآوانی	فرآوانی	درصد فرآوانی
۸-۱۲	۷۲	۳۶/۲	۴۹	۲۷/۸
۱۲-۱۶	۸۲	۴۱/۲	۶۱	۳۴/۷
۱۶-۲۰	۴۵	۲۲/۶	۶۶	۳۷/۵
جمع کل	۱۹۹	۱۰۰	۱۷۶	۱۰۰

df = 2

sig = .۰۰۷

X² = 0/164

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر ۰/۱۶۴ و در سطح ۰/۰۰۷ معنی دار نیست. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین «جنسیت کاربران اینترنت (جوانان) و ارزش‌های خانواده» تایید نمی‌شود.

آزمون فرضیه ۷. « بین پایگاه اقتصادی کاربران اینترنت (جوانان) و ارزش های خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۷ - ضریب همبستگی بین « پایگاه اقتصادی کاربران اینترنت (جوانان) و ارزش های خانواده »

ضریب همبستگی پیرسون		پایگاه اقتصادی
ارزش سنتی	ضریب پیرسون	-۰.۳۹۸**
	سطح معناداری	.۰۰۰
	جمع کل	۳۷۸
ارزش عقلانی	ضریب پیرسون	.۰۴۲+
	سطح معناداری	.۰۰۳
	جمع کل	۳۸۹
پایگاه اقتصادی	ضریب پیرسون	۱
	سطح معناداری	
	جمع کل	۳۸۹

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب رابطه بین طبقه اجتماعی و ارزش های سنتی منفی و معنادار بدست آمده است، میزان ضریب همبستگی (۰/۳۹-) گزارش شده است. این امر بیان کننده این است که با افزایش طبقه اجتماعی میزان گرایش جوانان به ارزش های سنتی کاهش می یابد. در مقابل رابطه بین طبقه اجتماعی و ارزش های عقلانی مثبت و معنادار بوده است و میزان ضریب همبستگی (۰/۰۴+) بدست آمده است. این امر بیان کننده آن است که با افزایش پایگاه اقتصادی، گرایش افراد به سوی ارزش های عقلانی بیشتر می شود.

آزمون فرضیه ۸. « بین میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به فرد گرایی رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۸ - ضریب همبستگی اسپیرمن بین « میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به فرد گرایی »

میزان استفاده جوانان از اینترنت		شاخص فردگرایی		متغیر
ضریب اسپیرمن	۱	ضریب اسپیرمن	۰/۲۸۴	میزان استفاده جوانان از اینترنت
سطح معناداری		سطح معناداری	۰/۰۰۰	
تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	
ضریب اسپیرمن	۰/۲۸۴	ضریب اسپیرمن	۱	شاخص فردگرایی
سطح معناداری	۰/۰۰۰	سطح معناداری		
تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر ۰/۲۸۴ و در سطح ۰/۰۰۰ یعنی ۰/۹۹ درصد معنی دار است و رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هر اندازه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر شود، گرایش جوانان به فردگرایی بیشتر می شود. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین « میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به فرد گرایی » تایید می شود. شدت ارتباط این دو متغیر (۰/۲۸) در سطح ضعیف تا متوسط ارزیابی می شود.

آزمون فرضیه ۹. « بین میزان استفاده جوانان از اینترنت و تاکید بر اقتدار والدین رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۹ - ضریب همبستگی اسپیرمن بین « میزان استفاده جوانان از اینترنت و تاکید بر اقتدار والدین »

میزان استفاده جوانان از اینترنت		شاخص اقتدار والدین		متغیر
ضریب اسپیرمن	۱	ضریب اسپیرمن	-۰/۷۸۳	میزان استفاده جوانان از اینترنت
سطح معناداری		سطح معناداری	۰/۰۰۰	
تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	
ضریب اسپیرمن	۰/۷۸۳	ضریب اسپیرمن	۱	شاخص اقتدار والدین
سطح معناداری	۰/۰۰۰	سطح معناداری		
تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر $0/783$ - و در سطح $0/000$ یعنی $0/99$ درصد معنی دار است و رابطه منفی بین دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هر اندازه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر شود، گرایش جوانان بر تاکید اقتدار والدین کمتر می شود. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و تاکید بر اقتدار والدین» تایید می شود. شدت ارتباط این دو متغیر ($-0/78$) در سطح قوی تا بسیار قوی ارزیابی می شود.

آزمون فرضیه ۱۰. «بین میزان استفاده جوانان از اینترنت و آزادی فرزندان در تصمیم گیری رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۱۰- ضریب همبستگی اسپیرمن بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و آزادی فرزندان در تصمیم گیری»

متغیر	میزان استفاده جوانان از اینترنت		شاخص آزادی در تصمیم گیری	
میزان استفاده جوانان از اینترنت	ضریب اسپیرمن	۱	ضریب اسپیرمن	$0/309$
	سطح معناداری		سطح معناداری	$0/000$
	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹
شاخص آزادی در تصمیم گیری	ضریب اسپیرمن	$0/309$	ضریب اسپیرمن	۱
	سطح معناداری	$0/000$	سطح معناداری	
	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر $0/309$ و در سطح $0/000$ یعنی $0/99$ درصد معنی دار است و رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هر اندازه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر شود، آزادی فرزندان در تصمیم گیری بیشتر می شود. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و آزادی فرزندان در تصمیم گیری» تایید می شود. شدت ارتباط این دو متغیر ($0/30$) در سطح ضعیف تا متوسط ارزیابی می شود.

آزمون فرضیه ۱۱. «بین میزان استفاده جوانان از اینترنت و تساهل در ارزش های مذهبی رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۱۱- ضریب همبستگی اسپیرمن بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و تساهل در ارزش های مذهبی»

متغیر	میزان استفاده جوانان از اینترنت		شاخص مذهبی	
میزان استفاده جوانان از اینترنت	ضریب اسپیرمن	۱	ضریب اسپیرمن	$0/627$
	سطح معناداری		سطح معناداری	$0/000$
	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹
شاخص مذهبی	ضریب اسپیرمن	$0/627$	ضریب اسپیرمن	۱
	سطح معناداری	$0/000$	سطح معناداری	
	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر $0/627$ و در سطح $0/000$ یعنی $0/99$ درصد معنی دار است و رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هر اندازه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر شود، گرایش جوانان به تساهل در ارزش های مذهبی بیشتر می شود. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و تساهل در ارزش های مذهبی» تایید می شود. شدت ارتباط این دو متغیر ($0/62$) در سطح متوسط ارزیابی می شود.

آزمون فرضیه ۱۲. «بین استفاده از اینترنت و گرایش به ارزش های سنتی در خانواده رابطه وجود دارد.»

جدول شماره ۱۲- ضریب همبستگی اسپیرمن بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به ارزش های سنتی در خانواده»

متغیر	میزان استفاده جوانان از اینترنت		گرایش به ارزش های سنتی	
میزان استفاده جوانان از اینترنت	ضریب اسپیرمن	۱	ضریب اسپیرمن	$-0/698$
	سطح معناداری		سطح معناداری	$0/000$
	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹
گرایش به ارزش های سنتی	ضریب اسپیرمن	$-0/698$	ضریب اسپیرمن	۱
	سطح معناداری	$0/000$	سطح معناداری	
	تعداد پرسشنامه	۳۸۹	تعداد پرسشنامه	۳۸۹

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر 0/698 و در سطح 0/000 یعنی 0/99 درصد معنی دار است و رابطه معکوس و منفی بین دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هر اندازه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر شود، گرایش به ارزش های سنتی در خانواده کمتر می شود و بالعکس. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به ارزش های سنتی در خانواده» تایید می شود. شدت ارتباط این دو متغیر (0/69) در سطح متوسط تا قوی ارزیابی می شود.

آزمون فرضیه 13. «بین استفاده از اینترنت و گرایش به ارزش های عقلانی در خانواده وجود دارد.»

جدول شماره 13- ضریب همبستگی اسپیرمن بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به ارزش های عقلانی در خانواده»

متغیر		میزان استفاده جوانان از اینترنت		گرایش به ارزش های عقلانی	
میزان استفاده جوانان از اینترنت	ضریب اسپیرمن	1	ضریب اسپیرمن	0/599	0/599
	سطح معناداری		سطح معناداری	0/000	0/000
	تعداد پرسشنامه	389	تعداد پرسشنامه	389	389
گرایش به ارزش های عقلانی	ضریب اسپیرمن	0/599	ضریب اسپیرمن	1	1
	سطح معناداری	0/000	سطح معناداری	0/000	0/000
	تعداد پرسشنامه	389	تعداد پرسشنامه	389	389

مطابق ارقام مذکور در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر 0/599 و در سطح 0/000 یعنی 0/99 درصد معنی دار است و رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هر اندازه میزان استفاده جوانان از اینترنت بیشتر شود، گرایش به ارزش های عقلانی در خانواده بیشتر می شود و بالعکس. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین «میزان استفاده جوانان از اینترنت و گرایش به ارزش های عقلانی در خانواده» تایید می شود. شدت ارتباط این دو متغیر (0/59) در سطح متوسط ارزیابی می شود.

رگرسیون شاخص های (متغیر های مستقل) استفاده از اینترنت و ارزش های خانواده

برای پاسخ به پرسش پژوهش که آیا بین استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده رابطه ای وجود دارد؟ از رگرسیون استفاده شده است. مدل رگرسیون و معادله آن در جدول زیر آمده است.

جدول شماره 14- خلاصه مدل رگرسیون استفاده جوانان از اینترنت و ارزش های خانواده

ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی تعدیل شده چندگانه	خطای معیار برآورد
0/529	0/370	0/189	0/591

جدول بالا ضریب همبستگی چندگانه، مجذور ضریب همبستگی چندگانه یا ضریب تعیین را نشان می دهد به گونه ای که میزان همبستگی چندگانه بین متغیر های فوق 0/52 و در سطح متوسطی می باشد. همچنین ضریب تعیین بیانگر این است که 37 درصد از تغییرات متغیر وابسته ارزش های خانواده توسط متغیر های مستقل میزان استفاده جوانان از اینترنت تبیین داده می شود.

جدول شماره 4-5- جدول Anova

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
34/680	10	3/468	9/895	0.000
130/204	373	0/349		
164/884	383			

سطح معنی داری ارائه شده در جدول بالا با توجه به مقدار f که برابر $۹/۸۹۵$ سطح معنی داری کمتر از $۰/۰۱$ است که حکایت از معنی دار بودن رابطه در سطح $۰/۹۹$ و تایید مدل رگرسیونی و رابطه خطی بین متغیرها است و متغیرهای مستقل قادر به پیش بینی تغییرات متغیر وابسته می باشند.

نتیجه گیری کلی:

اینترنت هم به مانند دیگر وسایل ارتباط جمعی دارای تاثیرات گوناگون است، هر چند که در مواردی تاثیر اینترنت می تواند بیشتر باشد، اینترنت به دلیل استفاده های فراوانی که برای کاربران دارد در ابتدا کاربران را با یک سری ناشناختگی ها و کنجکاوی هایی روبرو می کند و بدین دلیل کاربران با تناقضات زیادی رو به رو می شوند. اینترنت همچنین تاثیرات زیادی بر جنبه های مختلف زندگی اجتماعی بر جای می گذارد، از طرفی ارزش ها نیز یکی از مهم ترین اجزای نظام فرهنگی در سطح کلان و نظام شخصیت در سطح خرد هستند و تاثیر بسیاری بر الگوهای رفتاری و فکری افراد دارند و در مسائل مختلف فردی و اجتماعی سهیم هستند

تحقیق حاضر یک هدف اساسی را دنبال کرده است و آن بررسی نقش اینترنت بر ارزش های خانواده اعم از ارزش های سنتی و عقلانی بوده است.

پس از بررسی و مرور ادبیات موضوع با تاکید بر تئوری اینگلهارت و مفهوم سازی او از انواع تحقیق مدل تحقیق ارائه گردید. در ادامه علاوه بر مفهوم سازی ارزش ها به دو بعد سنتی و عقلانی با استفاده از تئوری اینگلهارت در قسمت استفاده از اینترنت نیز دسترسی، میزان استفاده و مکان استفاده از اینترنت نیز مورد سنجش قرار گرفت.

روش مطالعه حاضر: پیمایش، تکنیک مطالعه: پرسشنامه، سطح سنجش: خرد و واحد تحلیل نیز خرد بوده است. حجم نمونه ۳۸۹ نفر بوده که بر اساس فرمول کوکران در بین جوانان منطقه ۱۵ تهران تکمیل گردیده است.

در تحلیل یافته ها به کمک نرم افزار SPSS، یافته ها بیان می دارد که در بعد توصیفی، ۳۶ درصد از پاسخگویان بین ۱ تا ۲ ساعت در شبانه روز استفاده می کنند که $۷۰/۲$ درصد از آن ها به طور روزانه به اینترنت دسترسی دارند، و $۶۶/۳$ درصد از پاسخگویان در خانه از اینترنت استفاده می کنند، و $۳۰/۱$ نیز به چک کردن ایمیل و جی میل می پردازند. همچنین $۳۸/۳$ درصد از والدین پاسخگویان از موارد استفاده آنها آگاهی نداشته و $۴۱/۹$ درصد پاسخگویان در انتخاب دوستان خود در حد زیاد آزاد هستند، و $۵۸/۴$ درصد پاسخگویان تا حدودی در انتخاب دوستان جنس مخالف خود آزادی دارند. در قسمت یافته های تبیینی (استنباطی) - با تاکید بر استفاده از ضریب همبستگی پیرسون - بین استفاده از اینترنت و ارزش های عقلانی رابطه مثبت و معنادار و بین استفاده از اینترنت و ارزش های سنتی رابطه منفی و معنادار بدست آمده است.

همچنین استفاده از اینترنت باعث کاهش معنادار بر روی گرایش های مذهبی در بین جوانان منطقه ۱۵ شده است، استفاده از اینترنت دارای رابطه منفی و معنادار با گرایش به اقتدار والدین در بین جوانان و همچنین دارای رابطه مثبت و معنادار با گرایش به فرد گرایی و گرایش به تاکید بر آزادی های فردی در بین جوانان می باشد.

چنانکه اینگلهارت در مورد تغییر ارزش ها در مراحل مختلف مدرنیزاسیون بیان کرده است که صنعتی شدن باعث تغییر ارزش های سنتی به ارزش های سکولار - عقلانی می شود. با افزایش جوامع فرا صنعتی تغییر فرهنگی شروع به حرکت در جهت دیگری می کند. یکی از نمونه های صنعتی شدن صنعت ارتباطات است که از جمله مک لوهان، کاستلز و ... در مورد آن توضیح داده اند، یک نمونه از صنعت ارتباطات اینترنت است. همانطور که قبلاً گفته شد استفاده از اینترنت خود تحت تاثیر مدرنیزاسیون بوجود آمده، این پیامد باعث شده خانواده از حیطة خصوصی به فضای عمومی گفتگو برده می شود و فرزند خانواده خارج از خانواده تعامل کند.

اینگلهارت ارزش ها را به دو صورت تعریف و شاخص سازی می کند. ۱- ارزش های سنتی در مقابل ارزش های عقلانی ۲- ارزش های بقا در مقابل ارزش های خوداظهاری.

در مطالعه حاضر با توجه به اینکه ارزش های سنتی و عقلانی به مطالعه ما نزدیک تر بوده از این ارزش استفاده شد. آنچه در نظریه منتخب پژوهش اشاره شد ارزش های سنتی شامل شاخص های زیر می باشد:

ارزش های سنتی تاکید بر اقتدار خانواده، اهمیت خانواده، احترام شدید به والدین، حمایت های شدید خانواده از فرزندان، اطاعت بی چون و چرای فرزندان از خانواده، و در مقابل ارزش های عقلانی در مقابل این طیف ها قرار می گیرد. شامل شاخص های زیر می باشد: تاکید بر آزادی فرزندان در تصمیم گیری، آزادی روابط فرزندان، فرد گرایی شدید، عدم تاکید بر اقتدار والدین و ... تساهل در ارزش ها.

بطور کلی یافته ها در حمایت از مدل نظری تحقیق قرار دارند و می توان گفت: جوانان در خانواده با استفاده از اینترنت به سوی ارزش های عقلانی تر حرکت کرده و گرایش آن ها به ارزش های سنتی کمتر دیده می شود.

پیشنهادات پژوهش:

- ۱- بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی بر روی ارزش های جوانان ؛
- ۲- بررسی همزمان دیگر فضاهای اطلاع رسانی مانند ماهواره و ... بر روی ارزش های جوانان؛
- ۳- بررسی تاثیر استفاده از فضای سایبری بر روی ارزش های جوانان با استفاده از روش تحلیل گفتمان

محدودیت های پژوهش:

- ۱- کمبود کار مشابه در این زمینه، محقق در پیدا کردن پژوهشی که به طور مستقیم به این موضوع پرداخته باشد تلاش فراوانی انجام داده است.
- ۲- عدم امکان سنجش نظر خانواده ها (خانواده که جوان در آن زندگی می کند) این امر احتیاج به پژوهش مجزا داشته و خارج از حوصله زمانی این تحقیق بوده است.

فهرست منابع:

- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی. ترجمه مریم وتر. تهران: کویر.
- اسلوین، ج. (۱۳۸۰). اینترنت و جامعه. ترجمه عباس گلیگوری، تهران: کتابدار
- ویندال، س و همکاران. (۱۳۷۶). کاربرد نظریه های ارتباطات. ترجمه علیرضا دهقان، تهران: مرکز مطالعات تحقیقات و رسانه ها
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۶). جامعه شناسی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران، انتشارات نی.
- زنجانی زاده، هما. محمد جوادی، علی (۱۳۸۴). بررسی تاثیر اینترنت بر ارزش های خانواده در بین دانش آموزان دبیرستانی ناحیه ۳ مشهد (در سال ۸۳-۸۲). مجله جامعه شناسی ایران. دوره ی ششم. شماره ۲. تابستان ۱۳۸۴.
- کفاشی، م. (۱۳۸۴). هربرت مارکوزه و نظریه انتقادی. فصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال، شماره ۴، صفحه ۸۵.
- اسعدی، س، م، محمدی، م، ر، (۱۳۸۴)، بررسی تاثیر متغیرهای فرهنگی و اجتماعی بر شیوه ی تربیتی والدینی، گزارش نهایی طرح پژوهشی، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- میرزایی، حسین (۱۳۸۴)، بررسی جامعه شناختی فرد گرایی در ایران، پایان نامه دکتری جامعه شناسی، دانشگاه تهران.
- خالقی فر، مجید (۱۳۸۱)، "بررسی ارزش های مادی و فرامادی جوانان تحصیلکرده ایرانی، عوامل موثر بر آن و رابطه آن با برخی نشانگان فرهنگی"، تهران: نامه پژوهش فرهنگی، سال هفتم، دوره جدید، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۳.
- Inglehart Ronald and Wayne E. Baker, (2000) Modernization, Cultural, Change, And The Persistence Of Traditional Values, American Sociological Review , Vol.65
- Inglehart Ronald ,Christian. Welzel (2002(2005)). Modernization, Cultural Change , And Democracy. The Human Development Sequence. Cambridge University Press.